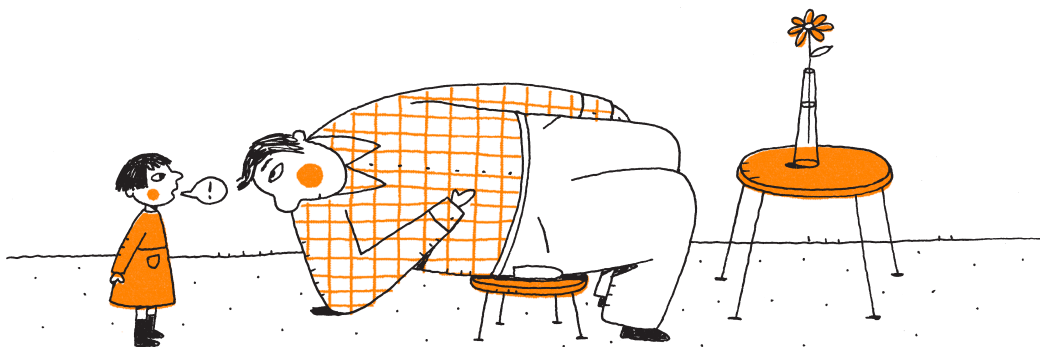

KINDEREN TAKO RIETVELD HEBBEN NIEUWS

WAT VOLWASSENEN VAN
KINDEREN KUNNEN LEREN

LANNOO
CAMPUS

Voor alle kinderen, opdat er beter naar hen geluisterd wordt.

D/2016/45/7 – ISBN 978 94 014 2926 9 – NUR 813

Redactie: Eline Delrue

Vormgeving binnenwerk en omslag: Gert Degrande | DE WITLOFCOMPAGNIE

Illustraties: Annemie Berebrouckx

© Tako Rietveld & Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2016.

Uitgeverij LannooCampus maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimediativisie van Uitgeverij Lannoo nv.

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag verveelvoudigd worden en/of
openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie,
microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgeverij LannooCampus

Erasme Ruelensvest 179 bus 101

3001 Leuven

België

www.lannoocampus.be

INHOUD

VOORAF	7
LIJST VAN EXPERTS	8
1 EEN NIEUW PERSPECTIEF	12
Tussen de kinderen	15
‘Daar ben jij te klein voor’ en andere dooddoeners	18
Mopperende journalisten	22
Anne Frank: kinderverhalen achter slot	25
Geef kinderen een stem	29
Luister en zwijg	36
Daar is de Kindercorrespondent	39
KINDEREN IN HET NIEUWS LAURA DEKKER	42
2 DOOR DE KNEIËN	46
Geen Jip en Janneke alsjeblieft!	48
Kinderspel	68
Hoe praat je met kinderen? Een goede vraag!	74
KINDEREN IN HET NIEUWS: RALF MACKENBACH	84
3 KLEINE HOOFDEN, GROTE IDEEËN	88
Ogen en oren op scherp	91
(H)eerlijke flapuits	94
Klare taal	96
Kinderen die het woord nemen	100
Ingewikkeld vs ont-wikkeld	106
Raad van Kinderen	110
Geen voetstuk	115
Praatje met Obama	118
KINDEREN IN HET NIEUWS: BRITT PIJNENBURG	122

4 BLOOTSTELLEN OF BESCHERMEN?	128
Gevoelige oren	134
Voor elke leeftijd	142
KINDEREN IN HET NIEUWS: GIEL FOUBERT	146
5 SPEL ZONDER GRENZEN?	150
Anoniem of niet?	155
Van beschermd tot monddood	156
Check en dubbelcheck	161
Verboden met kinderen te praten	165
Verbazend veerkrachtig	167
Een ander mens	169
NASCHRIFT	171
DANK AAN ...	172
BIBLIOGRAFIE	173
DOE EENS GEK	175

VOORAF

KINDEREN HEBBEN NIEUWS. ZE KIJKEN MET ANDERE OGEN NAAR DE WERELD DAN VOLWASSENEN. HUN MENINGEN, VISIES EN UNIEKE GEDACHTEN MAKEN ECHT VERSCHIL. DAAR KUNNEN VOLWASSENEN IETS VAN LEREN. WAAROM LUISTEREN WE DAN ZO WEINIG NAAR DE JEUGD? DIT BOEK IS VOOR ALLE JOURNALISTEN, LERAREN, OUDERS, OPVOEDERS, BELEIDSMAKERS EN ANDEREN DIE MET KINDEREN TE MAKEN HEBBEN. PRAAT NIET ÓVER KINDEREN, MAAR MÉT ZE.

‘EEN KIND HEEFT HET RECHT OM ZIJN OF HAAR MENING TE GEVEN OVER ALLE ZAKEN DIE HET KIND AANGAAN.’

- ARTIKEL 12,
INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE DE RECHTEN VAN HET KIND

LIJST VAN EXPERTS

TAKO RIETVELD is de eerste Kindercorrespondent ter wereld. Hij is journalist, verslaggever en oprichter van TheYouth.org. Zijn missie is kinderen en jongeren overal ter wereld een stem te geven. Tako werkte ruim tien jaar als verslaggever bij het NOS Jeugdjournaal en interviewde duizenden kinderen in Europa, Azië, Afrika en Amerika. Hij maakt vooral verhalen, maar geeft ook cursussen, lezingen en adviezen om ouders, bedrijven, overheden en andere organisaties te helpen bij het luisteren naar kinderen.

✦ ‘Kinderen hebben een eigen kijk op de wereld. Daar kunnen volwassenen veel van leren.’

Veel dank aan alle grote en kleine deskundigen die aan dit boek meewerkten. Naast verschillende volwassen professionals, delen ook kinderen hun visies, meningen en ervaringen. Onder anderen de oudste leerlingen van basisscholen in Vleuten en Gent die een goede weerspiegeling van de samenleving zijn.

GROEP 8 OBS VLEUTERWEIDE: Noortje A. Sylvan, Jip, Wessel, Noa Mae, Lotte, Eline, Demi V.D. Yasmin, Selena, Noortje H. Demi H. Filippo, Souraya, Irem, Sheveriska, Madelief, Nevra, Matthijs, Eleonora, Lieve, Eren, Adam.

✦ ‘Volwassenen vinden soms dat wij niet antwoorden. Maar zij stellen gewoon geen goede vragen.’

ZESDE LEERJAAR BOLLEKENSSCHOOL GENT: Isaak, Yassine, Quincy, Thea, Semih, Metin, Kasper, Sanne, Zino, Louise, Noa, Mohamed, Ali, Fatima, Agnetha, Mats, Alexandra, Zhelanne, Farida.

••••• ‘Volwassenen denken dat alles wat uit een kindermond komt alleen maar onzin is, kinderspraak. Maar wij hebben soms ook iets belangrijks te vertellen.’

KINDEREN DIE ZELF VOLOP IN DE MEDIA WAREN, BLIKKEN TERUG EN GEVEN TIPS.

LAURA DEKKER, beter bekend als ‘het zeilmeisje’, beheerste in 2009 het nieuws met haar plan om in haar eentje de wereld rond te varen.

••••• ‘Niemand kende mij, maar iedereen had een oordeel klaar. Ook journalisten.’

RALF MACKENBACH is een Nederlandse zanger en acteur. Hij won de Europese finale van het Junior Eurovisiesongfestival in 2009. Na zijn overwinning was hij in verschillende binnen- en buitenlandse programma's te gast.

••••• ‘Alsjeblieft, neem een kind en zijn passies serieus.’

BRITT PIJNENBURG raakte in 2009 gewond bij het Koninginnedagdrama in Apeldoorn.

••••• ‘Ik heb een hele knipselmap gemaakt. De artikelen helpen mij om het drama te verwerken.’

GIEL FOUBERT, beter bekend als ‘monnik Giel’, vertrok als 15-jarige Vlaamse jongen naar India om een opleiding tot boeddhistische monnik te volgen.

••••• ‘Soms voelt het alsof er nog altijd een filmploeg met me mee gaat.’

PROFESSIONALS DIE MET KINDEREN EN/OF IN DE MEDIA WERKEN.

MARIJKE BISSCHOP is pedagoge en gedragstherapeute.

❖ 'Laat kinderen hun verhaal vertellen. Van a tot z... En zwijg.'

BRUNO VANOBBERGEN is doctor in de pedagogische wetenschappen. Hij is vooral bekend als de Vlaamse Kinderrechtencommissaris, een functie die hij sinds 2009 vervult.

❖ 'Het is belangrijk een kind als actor in het geheel te betrekken en gelijkwaardigheid na te streven.'

MARC DULLAERT is de eerste Nederlandse Kinderombudsman.

❖ 'We behandelen kinderen te veel als tweederangsburgers.'

NICO PEEK EN JOLANDA BOUWHUIS zijn kinderresearchers bij de Koninklijke Nederlandse Politie Dienst.

❖ 'Kinderen kunnen bepaalde zaken zo gedetailleerd beschrijven dat je soms denkt: zoiets verzin je niet.'

LAURENTIEN VAN ORANJE - NASSAU, richtte in 2010 de Missing Chapter Foundation op, waarbij ze bedrijfsleiders in dialoog laat gaan met een Raad van Kinderen.

❖ 'Kinderen denken niet out of the box, ze zijn out of the box.'

FREEK BRAECKMAN is een Vlaams journalist, verbonden aan de nieuwsdienst van de openbare omroep VRT. In het begin van zijn carrière werkte hij voor het Vlaamse jeugdjournaal Karrewiet.

❖ 'Ik denk niet dat je kinderen zo anders moet benaderen, je moet gewoon geïnteresseerd zijn.'

LIJST VAN EXPERTS

ERIC CORTON is een Nederlands radiopresentator en ambassadeur van het Rode Kruis.

••••• ‘Ik praat graag met kinderen als het over moeilijke dingen gaat, omdat je zo’n eerlijk verhaal krijgt.’

HUMBERTO TAN is een Nederlands radio- en televisiepresentator.

••••• ‘Als je een kind interviewt, is de sfeer aan tafel nog bepalender voor een goed verhaal dan bij volwassenen.’

OVERIGE STEMEN DIE AAN BOD KOMEN:

ANNE FRANK
BARACK OBAMA
JUSTIN BIEBER
LOUIS VAN GAAL
MALALA YOUSAFZAI
NELSON MANDELA
NKOSI JOHNSON
EN ANDEREN...

HOOFDSTUK 1

EEN NIEUW PERSPECTIEF

‘Dank je wel Tako.’ Ayuba geeft me een knuffel. De jonge vluchteling van 14 is per boot in Italië aangekomen en vertelt me over zijn reis naar Europa. ‘Dank je wel dat ik mijn verhaal mag vertellen en dat je naar me luistert.’ Ik voel het kippenvet over mijn armen kruipen, via mijn rug naar m’n kruin. Precies dit is de reden waarom ik Kinder-correspondent ben geworden.

Bam. Er knalt een bal tegen mijn hoofd. Ayuba lacht. ‘Wel opletten hé!’ Dit zijn kinderen, je kunt het onverwachte verwachten.

Kinderen hebben nieuws. Altijd, voor iedereen. Ze zijn voor mij een eindeloze bron van inspiratie. Telkens weer laten ze me lachen, nadenken en weten ze me te verbazen. Kinderen hebben mijn leven veranderd. Ze kijken op een andere manier naar de wereld dan volwassenen. Niet alleen omdat ze kleiner zijn, vooral omdat ze een open blik hebben. Ze zien alles en iedereen met verwondering, zonder vooroordelen, zonder hokjes, zonder focus op hoe het eigenlijk zou moeten. Altijd brengen kinderen en jongeren nieuw perspectief. Bij leuke, maar ook bij ernstige zaken. Soms zijn hun ideeën beter dan die van volwassenen, soms slechter, maar hoe dan ook altijd anders. De meeste volwassenen luisteren niet naar kinderen. Ze hebben niet in de gaten dat juist de kinderblik nieuwe inzichten kan bieden. Laten we wel wezen: de wereld waarin de 30-plusser groot werd, bestaat niet meer. Vandaag groeien kinderen op met smartphones, tablets en internet. Voor ze twee jaar zijn, swipen ze van de ene video naar de andere. Informatie is altijd en overal te krijgen, delen en versturen. Kinderen weten niet beter. Ze gebruiken de techniek op een andere manier dan wij doen: sneller en handiger. Ze kijken niet alleen anders, ze communiceren anders, leren anders en werken straks ook anders. Toch zien de meeste volwassenen kinderen en jongeren als een vreemd soort wezens die tot hun achttiende, en liever nog iets langer,

niet echt meetellen. Als je het mij vraagt, is het hoog tijd dat daar iets aan verandert.

Ruim tien jaar werkte ik als verslaggever voor het NOS Jeugdjournaal. Als geen ander weet ik hoe het is om dag in dag uit over de meest uiteenlopende onderwerpen met kinderen te praten. Alles bij elkaar moet ik er vele duizenden gesproken hebben. Vooral in Nederland, maar ook in China, Brazilië en Zuid-Afrika. Allemaal waren ze even inspirerend, enthousiast en ongecompliceerd. Hoe meer ik met kinderen sprak, hoe meer ik me realiseerde dat hun verhalen, hun meningen en hun unieke gedachtes echt verschil maken. Kinderen brengen niet alleen mij, maar alle volwassenen tot nieuwe inzichten. Toch worden ze niet of nauwelijks serieus genomen en blijven we hen onderschatten. Volwassenen luisteren nu eenmaal niet naar kinderen. 'Waarom zouden we? Kinderen moeten naar ons luisteren', hoor ik vaak. 'Wij volwassenen hebben kennis, ervaring en weten hoe alles in elkaar steekt. Het is aan ons om die wijsheid over te dragen op kinderen. Zij moeten van óns leren.' Met deze gedachte worden kinderen en jongeren overal ter wereld structureel aan de kant geschoven, uitgesloten en genegeerd. Waarom zouden we naar kinderen luisteren? De vraag opschrijven alleen al bezorgt me kippenvel. Omdat ze net als elke andere bevolkingsgroep onderdeel uitmaken van de samenleving natuurlijk. Of wat had u gedacht? Wie dezelfde vraag zou stellen over een bevolkingsgroep van een andere origine, is een racist. Wie het spreekrecht van vrouwen op de korrel neemt, noemen we misogyn. Maar dat we de stem van kinderen in vraag stellen, lijkt de normaalste zaak van de wereld. Er bestaat niet eens een woord voor. Kinderracisme? Kinderdiscriminatie? Meer nog, het is voor velen volkomen legitiem en logisch. Het zit niet in ons biologische systeem om kinderen serieus te nemen. Kijk naar chimpansees of andere apen. De ervaren volwassenen zijn de leiders, de kleintjes mogen spelen, krijgen af en toe een stomp of een knuffel en moeten zich verder vooral nergens mee bemoeien. Ik mag toch hopen dat wij als mensheid wel iets verder ontwikkeld zijn. Naar kinderen luisteren is volgens mij gewoon een kwestie van beschaving.

HOOFDSTUK 1

Deskundigen en onderzoekers hebben het over ‘Generatie Z’, kinderen en jongeren geboren rond het jaar 2000. De meesten van hen zijn opgegroeid in een tijd van economische groei, voorspoed en digitalisering. Nu zien kinderen vooral crises, terrorisme en schandalen. ‘Volwassenen zijn vooral met geld en macht bezig’, zeggen kinderen. ‘Daarom is er zoveel ellende.’ Als je aan een kind vraagt wat hij of zij later wil worden is de kans groot dat het antwoord luidt: ‘Niet zo.’ De wereld kampt met grote problemen en het is duidelijk dat volwassenen worstelen om oplossingen te vinden. Kinderen hebben heus niet alle antwoorden. Wel weet ik dat ze steeds weer met nieuwe, frisse en grensverleggende ideeën komen. Als we die visies en ideeën een plek geven in de samenleving, in de krant en op tv, als we allemaal echt eens meer naar kinderen gaan luisteren, weet ik zeker dat iedereen daar beter van wordt. Thuis, op school, in de journalistiek, de politiek en bij bedrijven. Vraag kinderen om hun mening en visie en win ook bij hen advies in. ‘Hé, wat zou jij doen in mijn situatie?’ Je zult zien dat je versted staat van hun antwoorden. Zoals ook ik weer verbaasd werd toen ik voor dit boek kinderen aan het woord liet van scholen in Utrecht en Gent. De rake uitspraken van deze kinderen van elf en twaalf jaar lees je verspreid over dit boek. Laat je verrassen, laat kinderen hun verhaal vertellen.

TUSSEN DE KINDEREN

Ayuba heeft zijn vrienden meegenomen: Bakary, Adama en Ismael. We zitten op de Piazza Duomo, het Domplein in Catania, de hoofdstad van Sicilië. Hun Italiaanse begeleider Mustafa is er ook. Een half jaar lang was Ayuba in zijn eentje op de vlucht. Vanuit Ivoorkust, via Burkina Faso, langs Niger en Libië naar de boot die hem dobberend naar Italië bracht. Twee maanden geleden kwam hij hier aan en daar staat hij nu, amper bijgekomen van zijn reis, aan het begin van een nieuw leven.

Met vele duizenden zijn ze, de minderjarige asielzoekers die in Europa aankomen. We zien ze bijna dagelijks in de krant en op televisie,

maar zelden of nooit vertellen ze zelf hun verhaal. Journalisten filmen en fotograferen de kinderen en zo halen ze vaak de voorpagina's en de headlines. Terwijl veel verslaggevers beweren dat ze iedereen aan het woord laten, slaan ze de kinderen gegarandeerd over. Hun verhaal lijkt niet interessant te zijn.

De jongens stellen zich keurig voor en schudden me de hand. Een stevige mannenhand. Ze zijn dertien en veertien, maar lijken een stuk ouder. Twee van de jongens wiebelen onrustig op hun stoel, wrijven in hun handen en ontwijken oogcontact. Ayuba, daarentegen, kijkt geïnteresseerd. De jongens ontmoetten elkaar in Libië. Daar zaten ze opgesloten in een pakhuis met honderden andere vluchtelingen uit Syrië, Soedan en Eritrea. Vier maanden duurde het voor ze op een overvolle boot richting Europa werden gezet.

'Hebben jullie ook zin in ijs?', vraag ik. Even later kiezen we allemaal ons favoriete Italiaanse schepijs. Bosvruchten, stracciatella en veel chocola. Daarna komt het gesprek op gang. Ik leg de jongens uit dat er veel over vluchtelingenkinderen en -jongeren wordt gepraat, maar dat nog niemand hun verhaal heeft opgeschreven of gefilmd. Ik voeg eraan toe dat ze echt zelf hun verhaal kunnen doen. Dat ze me mogen vertellen wat ze willen en dat ik het helemaal begrijp als er dingen zijn waarover ze niet willen praten. 'Ik ben hier niet om moeilijke vragen te stellen', stel ik hen gerust. 'Ik kom vooral naar jullie luisteren. Hopelijk snappen andere kinderen en volwassenen door jullie verhaal beter wat er aan de hand is.' De jongens willen op hun beurt ook alles over mij weten. Ken ik ook Nederlandse voetballers? Ze roepen meteen de grote Nederlandse namen: Robben, Van Persie, Sneijder. Toevallig heb ik alledrie de spelers gesproken bij verschillende WK's en zijn de foto's met deze helden op mijn telefoon een goede binnenkomer. Is Nederland ver? Zijn er ook woestijnen? Zouden kinderen uit Ivoorkust er kunnen wonen? Nederland is net zo ver als Mali, er zijn geen woestijnen en er is veel water. Ja, ze zouden er kunnen wonen, maar nee, toch ook weer niet. Dat moet ik maar eens uitleggen, vinden de jongens.

Het Europese migratiebeleid aan kinderen uitleggen is lastig. Dat zegt overigens meer over het beleid dan over de kinderen. Ik doe toch

een poging. ‘Als vluchteling uit Ivoorkust mag je Europa meestal niet in. De douane houdt je tegen op het vliegveld of bij de grens. Tenzij je dus illegaal op een boot stapt en de Europese kust bereikt. Dan moet het land van aankomst je in principe opvangen, maar je mag ook verder reizen naar andere landen in de Europese Unie.’ Ayuba schudt zijn hoofd. ‘Volwassenen bedenken belachelijke regels. Dat zouden kinderen nooit doen.’ Er volgt een goed en eerlijk gesprek. Een half uur later is het ijs gebroken en opgegeten.

‘VOLWASSENEN BEDENKEN BELACHELIJKE REGELS.
DAT ZOULDEN KINDEREN NOOIT DOEN.’

Na weken voorbereiding ben ik hier terechtgekomen, via hulporganisaties, lokale journalisten en de Italiaanse overheid. Het kostte tientallen mails en telefoontjes, uren wachten bij verschillende *prefettura* en tot slot een aantal gesprekken met de begeleiders van de kinderen. Nu zit ik eindelijk echt met de jongens zelf aan tafel. Voor mij is het misschien nog spannender dan voor hen.

Ayuba vertelt hoe hij besloot van huis te vertrekken, geen idee waar naartoe precies, op zoek naar een beter leven en een toekomst. Mensen die hij onderweg tegenkwam, hielpen hem verder. Soms gratis, soms moest hij werken, soms andere dingen doen waar hij liever niet over praat. Hij vertelt over busjes, auto's en vrachtwagens waarvan hij urenlang aan de zijkant hing, zich vastklampend aan een houten paal, happend in het opwaaiend zand. Soms vertelt hij het als een avontuur, soms met een brok in zijn keel en soms slaat hij opzettelijk een deel over.

Nu wordt Ayuba met zijn vrienden opgevangen in Catania en gaat hij naar school. Maar hij blijft met een stapel vragen zitten. ‘Jongeren

uit Amerika of Australië zijn hier welkom om te wonen en te leren. Jullie noemen hen studenten. Waarom ben ik dan vluchteling, migrant en gelukszoeker? We zijn toch allemaal mensen?’

‘DAAR BEN JIJ TE KLEIN VOOR’ EN ANDERE DOODDOENERS

Kinderen zijn nieuwsgierig. Alle ouders kennen die onophoudelijke stroom van vragen. ‘Waarom? Hoe dan? Wat precies?’ En het welbekende: ‘Waarom niet?’ Om gek van te worden soms. Maar de vragen van kinderen dwingen ons wel tot nadenken, tot uitleggen hoe het eigenlijk zit en waar het om draait. Kinderen laten volwassenen tot de kern komen. Daarom ga ik zo graag met kinderen naar persconferenties, liefst van politici en grote bedrijfsleiders. De kennis en kunde van de grootste economen wordt behoorlijk op de proef gesteld als ze een economische crisis aan kinderen moeten uitleggen.

De klassieke dooddoeners ‘daar ben jij te klein voor’ of ‘dat is nu eenmaal zo’ zijn totaal achterhaald, onterecht en het ultieme voorbeeld dat we kinderen niet serieus nemen. Zo voelt het kind dat zelf trouwens ook. Als een kind ergens naar vraagt, dan is hij of zij automatisch oud genoeg om een antwoord te krijgen. De gekste dingen kunnen voorbij komen. Als ouder hoef je dan niet eens altijd een antwoord paraat te hebben. Zo hoorde ik eens een kleuter in een kathedraal vragen: ‘Mama, wat is dat eigenlijk, pedofilie in de kerk?’ De gemiddelde ouder zou van kleur verschieten en in een hoestbui verzanden. Maar je kunt ook zeggen: ‘Wat een interessante vraag zeg, waarom wil je dat weten?’ Met zo’n reactie neem je het kind meteen serieus en erken je de vraag én het recht op een antwoord. Vaak komt een kind zelf al met een aanwijzing, antwoord of oplossing.

Kinderen hebben het recht hun stem te laten horen, ze zouden moeten meetellen als ieder ander. Het tegendeel is vaak het geval.

HOOFDSTUK 1

In de media is het bijna altijd raak, of het nu gaat over vluchtelingen, natuurrampen of verkiezingen: je ziet wel kinderen, maar de volwassenen komen aan het woord. Nieuwsbulletins, actualiteitenrubrieken, kranten, tijdschriften, allemaal laten ze beelden en foto's van kinderen zien. Beelden die bij iedereen op het netvlies blijven staan. Maar opnieuw: het zijn politici, hulpverleners en andere volwassenen die het woord krijgen. De meeste journalisten hebben geen tijd om met kinderen te praten. Ook vinden ze het vaak lastig kinderen en jongeren te interviewen, met als gevolg dat het zelden of nooit gebeurt. Jammer, want door naar hen te luisteren en ze te laten vertellen, leren kinderen argumenteren en discussiëren. Als ze dit al op jonge leeftijd kunnen doen, heeft dat een positieve invloed op de rest van hun leven. Ze leren hun gedachten en gevoelens onder woorden brengen en krijgen meer zelfvertrouwen. Zo komen ze voor zichzelf op, kunnen ze beter verwoorden wat ze wel en niet willen en wat ze belangrijk vinden. Op school, tijdens hun studie, in werk en relaties. Het gaat niet alleen om journalisten die meer naar kinderen moeten luisteren. Het geldt ook voor alle andere volwassenen die met kinderen te maken hebben. Ouders, leraren, artsen, advocaten, politici en vele anderen.

In 2001 maakte ik mijn eerste verslag voor het NOS Jeugdjournaal. Daar kwam ik terecht na de studie journalistiek in Utrecht en twee jaar werken bij verschillende kranten en nieuwsprogramma's. Uitleggen wat er in de wereld gebeurt, creatief met nieuws omgaan en kinderen hun verhaal laten vertellen, dat waren de redenen waarom het Jeugdjournaal en ik meteen bij elkaar pasten. Bij reportages over school, games, gescheiden ouders, discriminatie, seksuele voorlichting en vele andere onderwerpen sprak ik met kinderen. Op school, op straat, bij sportclubs en bij ze thuis. Steevast kwam naar voren: 'Volwassenen begrijpen ons niet.' Leraren geven alleen les en toetsen, ouders hebben het te druk en zo hebben kinderen en jongeren zelden een goed gesprek met een volwassene.

...❖ TAKO'S TIPS

- ...❖ NEEM KINDEREN EN JONGEREN SERIEUS
- ...❖ LAAT ZE HUN VERHAAL VERTELLEN
- ...❖ LUISTER EN STEL VRAGEN

WAT BRENGT HET VOLWASSENEN?

- ...❖ NIEUW PERSPECTIEF
- ...❖ NIEUWE IDEEËN
- ...❖ INSPIRATIE

WAT BRENGT HET KINDEREN?

- ...❖ ZELFVERTROUWEN
- ...❖ GEDACHTES EN GEVOELEN
ONDER WOORDEN LEREN BRENGEN
- ...❖ BETER LEREN ARGUMENTEREN
EN DISCUSSIËREN

HOOFDSTUK 1

In 2008 mocht ik de Olympische Spelen in Peking verslaan. De voltallige wereldpers was uitgenodigd op een school waar trainers Chinese kinderen klaarstomen om de wereldtop te bereiken. Tientallen fotografen en cameramensen legden vast hoe jongens van een jaar of vijf in razend tempo aan een touw op en neer klommen, hoe meisjes zich in de ringen schijnbaar moeiteloos in onmogelijke posities manoeuvreerden en nog anderen eindeloos salto's maakten op een mat. Verslaggevers interviewden de coaches, begeleiders en directeur. Ik was de enige die de kinderen zelf vragen stelde. Al snel werd duidelijk dat Chinese kinderen net zoveel kunnen en willen vertellen als Nederlandse, Belgische of Syrische leeftijdsgenoten. De andere journalisten en begeleiders luisterden gespannen mee. Het was ook hier beduidend onverwacht dat iemand met kinderen ging praten. Wel werd het op prijs gesteld en mochten we als enige mee naar de slaapzaal van de jonge atleten.

Helaas kan een Nederlandse jeugdverslaggever niet overal zelf naartoe. Na de verwoestende orkaan Haiyan op de Filipijnen sprak de hele wereld over de kinderen die slachtoffer waren. Bij de inzamelingsactie van de samenwerkende hulporganisaties stonden kinderen vooraan op de posters, maar nergens kregen ze het woord. Overal zagen we kinderen en overal heb ik gezocht naar een interview met of het verhaal van een kind. Tevergeefs. Door bezuinigingen bij de publieke omroep mochten alleen verslaggevers van het grotemensenjournaal afreizen. 'Die doen ook wel iets voor Jeugd', bedachten de hoofdredacteuren. Maar de verslaggevers en correspondent ter plaatse hadden het druk genoeg met hun eigen, volwassen werk. Daarnaast is het spreken met kinderen niet iets wat je 'erbij' doet. Vragen stellen aan kinderen vergt meer inspanning, tijd en kundigheid dan volwassenen interviewen. Ik heb de meest ervaren verslaggevers horen mopperen als ze een kind moesten spreken. Na afloop van het interview was de conclusie vaak dat 'er niks uit kwam'. De internationale persbureaus, die programma's overal ter wereld van nieuwsbeeld voorzien, leveren uren materiaal en interviews, maar geen gesprekken met kinderen. En zo praat iedereen óver en niemand mét kinderen. Dat voelde verkeerd, maar wat kon ik eraan doen? Via mijn chefs en

hoofdredacteurs probeerde ik samen met collega's een project op te starten om meer kinderen aan het woord te laten. 'Een sympathiek idee', zo luidde de reactie. Maar er bleek geen budget vrij en de prioriteit was om nieuws te brengen voor kinderen in Nederland, niet om de jeugd wereldwijd aan het woord te laten.

MOPPERENDE JOURNALISTEN

Het moment dat alles veranderde was in 2013, bij de begrafenis van Nelson Mandela. Er lagen tientallen verhalen voor het rapen vanuit de invalshoek 'jeugd'. Toch mocht het Jeugdjournaal ook nu geen eigen verslaggever sturen. Daarop besloot ik vakantie te nemen en samen met een cameraman op eigen kosten naar Zuid-Afrika te reizen. De reis viel onder een stichting die we met drie collega's hadden opgericht. De reportages die we maakten, verkochten we aan het Jeugdjournaal. Een constructie die natuurlijk onhoudbaar was, want een verslaggever van het Jeugdjournaal die vakantie neemt om verhalen te kunnen maken die hij vervolgens weer aan zijn werkgever verkoopt, dat is eigenlijk niet uit te leggen. Voor deze ene keer werd het goedgekeurd.

Honderden journalisten, verslaggevers, cameraploegen en fotografen streken neer in het Zuid-Afrikaanse dorp Qunu. Nelson Mandela is er geboren, groeide er op, hoedde er geiten en bracht er de laatste jaren van zijn leven door. Ver voor de begrafenis had ik contact gelegd met de directrice van de dorpschool, bij wie mijn cameraman en ik mochten logeren. Het bleek uniek, want het dorp werd later afgesloten voor onbevoegden. Bijna alle journalisten sliepen in hotels ruim honderd kilometer verderop. Wij mochten met de directrice door de barricades en werkten in haar woonkamer. Het bed was goddelijk, een douche was er niet en voor het toilet moesten we buiten naast het kippenhok zijn. Onvergetelijk was het moment dat ik zat te monteren, gestommel hoorde, mijn laptop begon te schudden en er een varken tegen de tafel stond te schuren. Welkom in Afrika. Vuyo, een jongen van dertien, gaf ons een rondleiding door het dorp. Hij vertelde bevlogen over Mandela en liet ons het enorme journalis-